

Традиция и новаторство

Сборник с доклади от юбилейната научна конференция на департамент „Чужди езици и култури“ по повод 30-годишнината от създаването на НБУ и на филологическите програми към департамента, 4–5 юни 2022 г.

Съставители

Светлана Димитрова-Гюзелева
Венета Сиракова

Редакционна колегия

проф. д.н. Албена Бакрачева
проф. д-р Дияна Янкова
проф. д-р Ирена Василева
доц. д-р Светлана Димитрова-Гюзелева
доц. д-р Елена Савова
доц. д-р Венета Сиракова
доц. д-р Ирина Георгиева
зл. ас. д-р Милен Шипчанов
ас. Петя Петкова-Сталева
ас. Станимир Мичев
ас. Андрей Андреев

Традиция и новаторство.

Сборник с доклади от юбилейната научна конференция на департамент „Чужди езици и култури“ по повод 30-годишнината от създаването на НБУ и на филологическите програми към департаментта, 4–5 юни 2022 г.

Съставители: доц. д-р Светлана Димитрова-Гюзелева,
доц. д-р Венета Сиракова

Рецензент: проф. д-р Александра Багашева

Редактор и коректор: Малина Стойчева

© Издателство на Нов български университет, 2023
ул. „Монтевидео“ 21, 1618 София
www.nbu.bg
bookshop.nbu.bg

Всички права са запазени. Не е разрешено публикуването на части от книгата под каквато и да е форма – електронна, механична, фотокопирна, презапис или по друг начин – без писменото разрешение на носителя на авторските права.

© Николай Киров – художник на корицата, дизайн и предпечатна подготовка

Печат: „Симолени-94“ ООД

ISBN 978-619-233-255-6 (печатно издание)
978-619-233-256-3 (електронно издание)

КОНСТРУКТИВИСТКИ ПОДХОД КЪМ АКЦЕНТУВАНЕТО НА НЯКОИ ДОМАШНИ ПРЕФИКСИ¹

Мирена Пацева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Акцентуването при префикацията се разглежда в рамките на конструктивистката теория (Booij 2010, 2018). Езикотвите единици се определят като конструкти от значение и форма, като последната се характеризира както с фонологически, така и с морфосинтактични параметри. Между тях има взаимодействие, в което участват прозодичните и акцентните характеристики на морфемите. Следваме Ревитиаду и редица други автори, които твърдят, че морфемите имат вътрешно присъщи акцентни спецификации, които се реализират при съответни условия (Revihiadou 1999). Вариациите при акцентуването на префиксите е предизвикателство за теорията и поставя въпроси както за релевантните фактори при акцентуването, така и за статута на префиксите в рамките на производните думи. Анализът показва, че прозодичната реализация на префиксите варира в зависимост от морфологични, семантични, метрични и прагматични параметри. Сред тях е класът на мотивиращата основа. Единичните префикси при

¹ Изследването е проведено с подкрепата на ФНИ на МОН по проект *Прозодични аспекти на българския език в съпоставителен план с други езици с лексикално акцентуване* № КП-06-Н40/11 от 12.12.2019.

глаголите обикновено са неакцентувани (пре'мина²), а тези при съществителните, прилагателните и наречията могат да поемат ударение в ограничени случаи ('пренапре'жение, 'преди'волен, 'пре'многo). Те се реализират с определени значения и функционират като обособени прозодични единици в сложна конструкция. Резултатите се интерпретират в рамките на теорията на интерференцията между прозодия и морфология.

Ключови думи: префикси, словно ударение, акцентни вариации, български език

Изследването е насочено към акцентуването в езиците с лексикални акцентни системи като българския. На тях са посветени относително по-малобройни изследвания в сравнение с тези на езиците с предвидимо ударение в рамките на метричната теория. За лексикалните акцентни системи традиционно се приема, че ударението е фонологически непрегвидимо и може да се появи на всяка поредна срчка – ултимна, пенултимна, антепенултимна и преантипенултимна: *свобо'да, учител, 'панделка, 'царевича*. Акцентуването има контрастивна функция и разграничава омографи (*'пара/па'ра*). Освен това то е чувствително към морфологията. Това означава, че метричната и акцентна информация е обвързана с морфологичните единици, които могат да се определят като акцентувани или не. В редица разработки върху българското словообразуване (Радева, 2007; Аврамова, 2013) се коментират акцентните характеристики на суфиксите. Акцентните особености на префиксите се набелязват в общ план (Тилков, Бояджиев, 2013), но липсват систематични анализи. Тази работа има за цел да направи стъпка в очертаването на някои тенденции в тази насока.

Теоретични постановки

Словното ударение се разглежда като фонетична реализация на абстрактна същност (Абъркромби, 1991) или като

² Ударението се отбелязва пред акцентуваната срчка по модела на IPA.

отделянето на определена срчка в думата с фонетични средства (Тилков, Бояджиев, 2013, с. 152). Приемаме, че акцентуването при лексикалните акцентни системи като българския се описва най-непротиворечиво в рамките на *Теорията за приоритета на главното ударение* (Хълст, 2014). В нейните рамки репрезентацията на главното (ГЛУ) и на второстепенното ударение (ВТУ) се разглеждат поотделно, като първото се установява преди ритмичната структура. Срчките, които са лексикално маркирани в акцентно отношение, се определят като „диакритично тежки“ (Богомолец, 2021, с. 10). Маркирането с диакритична тежест има различен дял в езиците – при някои то е норма, а при други е ограничено само при отделни лексикални групи³.

В рамките на теорията на взаимодействието между морфология и фонология се приема, че морфемите са маркирани или немаркирани в акцентно отношение (Ревитиагу, 1999). Какво се случва обаче при среща на повече маркирани морфемии в една дума. „Конфликтът“ се разрешава на йерархичен принцип – „побеждава“ акцентната характеристика на морфемата, определяща категориалната принадлежност на думата към определен клас, наричана морфологична „глава“. Това е коренът при производните думи и афиксът при производните единици. Теорията в общи линии „работи“ по отношение на българския език и е апробирана при различни групи морфемии (Пацева, под печат). Тя е кохерентна с *конструктивисткия подход*, прилаган от Бой (Бой, 2010, 2018). Езиковите единици се представят като конструкции от фонологична форма, значение и морфосинтактична функция, организирани като схеми с фиксирани позиции и променливи. Например агентивното съществително име *готвач*, образувано със суфикс *-ач*, се представя чрез схемата:

$[[x]V^4 -ач] N \leftrightarrow „някой, който V“ (готви).$

³ Пример за последните са холандски и турски (Инкелас, 2014).

⁴ Съхраняваме оригиналните означения: V (verb – глагол), N (noun – съществително име).

В тази конструкция само суфиксът е определен („някой, който V“), а позицията на глаголният корен (x) е променлива – може да е *паз(я)*, *ор(a)* и др. Двойната стрелка ↔ означава отношението между форма и значение. Схемата описва систематични характеристики на редица агентивни съществителните имена като *пазач*, *орач*.

В настоящата работа схемата се допълва с прозодични спецификации като съществена характеристика на моделите. Те имат място не само при описание на съществуващи единици, но и при прогнозиране на акцентния модел на единици, които не са представени в речниците, но са разпознаваеми. По аналогичен начин се представят и инструментални названия с модификацията „нещо, което V“ като *обръщач* (служител или машинен елемент със съответната функция). Прозодичната реализация на подобни образувания е предвидима (в случая ударението е ултимно на суфикса).

Бой илюстрира афиксалните модели предимно чрез суфикси. Тук се поставя въпросът доколко е удачно прилагането им при представките, чиято семантика и акцентна реализация не е стабилна. Калина Иванова разглежда между двете и единадесет различни значения за всеки от глаголните префикси (Иванова, 1983, с. 217-226). Вероятно многозначността им е унаследена от предлозите, при които значенията варират в още по-широки граници. Различия се наблюдават и във формата по отношение както на сегментния им състав *-с(ъ)*, *в(ъ)*, *о(б)*, така и на акцентната им реализация. Именно към последния аспект на вариациите се насочваме тук.

Българските представки

Представките са афикси, които стоят пред произвеждащата основа и могат да образуват нови лексикални единици. Те се прибавят самостоятелно при префиксацията и в съчетание със суфикси при конфиксацията. В ономаσιологичната теория на Милош Докулил (1962) препозитивният формант

експлицира частично или изцяло ономасиологичния признак. Той изпълнява функцията на предикат в дълбинната структура на производните гуми (Георгиева, 2013, с. 15).

Представките се свързват най-често с глаголни основи, но също и с именни, и с адвербиални. В българското езиковно внимание традиционно е било предимно към функцията на глаголните префикси по отношение на категориите вид и начин на действие. По-слаб е бил интересът към ролята на префиксацията в именната система, дори в редица граматически не ѝ се отрежда място. Редица автори от миналото столетие са разглеждали представките като първи компонент на сложни гуми, т.е. в композицията. Например Попов (1942, с. 56, цитиран по Георгиева, 2013) разглежда префигираните единици като сложни гуми, доколкото представките функционират самостоятелно като предлози (с изключение на *пре-*, *про-*, *пра-*, *раз-*, *об-*). Андрейчин (1944, с. 115-120, 336) отделя именните представки, употребявани като предлози (*крайбрежие*, *междущарствие*), като приобщава към тях и *пре-* и *все-* при прилагателните. Леков (1958, с. 11) предлага термина *полупрефиксация* за гуми с именни наставки от чужд произход като *архи-*, *екстра-* заедно с *без-* и *не-*. Радева (2007) отнася префиксацията към афиксацията.

Според Георгиева (2013) през последните десетилетия се наблюдава „лавинообразно“ създаване на именни деривати, което авторката интерпретира като засилена аглутинативност като типологична тенденция. Редица изследвания са посветени на префиксацията в славянските езици като руски, чешки, полски, словенски. Те използват съвременни подходи като разновидности на *Оптималната теория*, *Дистрибутивната морфология* и други (Романова, 2012; Каха, Зикова, 2022; Грибанова, 2009; Свенонцус, 2012). Не липсват и разработки върху българската префиксация: Истраткова и Атанасова работят върху полипрефиксацията (Истраткова, 2004; Атанасова, 2015), Панчева се фокусира върху пространствените префикси и събитийната

структура (Панчева, 2007). Изследва се типологичното деление на префиксите на *лексикални* и *надлексикални*, както и на *вътрешни* и *външни* (Слабакова, 2005; Маркова, 2011). Георгиева (2013) анализира именните префикси, а Лесева (2012) работи върху лексикалната семантика и синтактично изразяване на аргументите при префигурани глаголи. Акцентуването на представките се споменава спорадично в набелязаните разработки. Тук ще се насочим към него, като го проследим при различни части на речта, както и при различните типове префикси.

Типология на префиксите

Префиксите не са хомогенна група и се разграничават по различни критерии като този гали се отделят от корена (като в немски *aufpassen/passauf* – „внимавам“/„внимавай“), или не. Георгиева (2013) разграничава тези със самостоятелен коф релат (предлог) от тези, които нямат такъв, като определя последните като „същински“.

Акцентното поведение на представките варира. Заемните представки в българския език често са ударени (*'супер-маркет*, *'хиперин'флация*), а сред домашните такива са единици (*'пра'баба*). Глаголните представки⁵ обикновено не са акцентувани, но някои сред именните и сред тези в състава на наречия могат да поемат ГЛУ (*'сврѣху'силие*, *'присърце*). Делението на глаголни и именни представки корелира с различието им в диахронен план, както и с различното съотношение на конкретно и абстрактно значение (Таблица 1). Според Петя Асенова (1983, с. 413-415) старите прости предлози като *в*, *до*, *на*, *от*, *по* най-рано са се лишили от собствено лексикално значение и изразяват абстрактни отношения. Те се свързват предимно с глаголни основи и освен че променят и модифицират лексикалното значение на корените, имат и граматическа функция – променят аспектиалната категория на глаголите и често ги превръщат в транзитивни. Новите предлози, образувани от други части на

⁵ Те фигурират и в състава на редица отглаголни съществителни имена.

речта, съхраняват връзката си с последните (*край, срещу – среща, сред/посред/насред – среда, около – кол(ело), след – следа, между – межда*). Те изразяват по-конкретни отношения и се свързват изключително с именни основи: *крайбрежие, междуцарствие, среднощен, околороден*. Някои от тях могат да поемат ударение (*'свърхе'тествен*), което ги приближава до сложните думи или до случаите на *полупрефиксация* (в терминологията на Леков, 1958).

	Глаголни представки	Именни представки
Диахронна перспектива	Образувани от по-стари предлози	Образувани от по-нови предлози
Абстрактно/конкретно значение	Абстрактно и конкретно	Конкретно
Езикова функция	Грамматическа и лексикална	Лексикална
Акцентуване	Не носят ГЛУ	Могат да поемат ГЛУ в ограничени случаи

Таблица 1

Диференциацията на лексикални и надлексикални префикси се обсъжда интензивно през последните десетилетия в славистичните изследвания (Свенониус, 2004; Слабакова, 2005; Маркова, 2011; Лесева, 2012). Първите (лексикалните) внасят специфично значение, което може и да е пространствено (*надпиша, подпиша*), за повторно (*препиша*) или обратно действие (*отуча*) и др. Надлексикалните не променят основното значение, а само го модифицират, като внасят начална или финална точка (*запея, науча*)⁶. Двудялбата се разглежда и във връзка с позицията им при полипрефиксация. По този параметър те се разделят на вътрешни (по-близо до корена) и външни. Слабакова разглежда последното деление като диагностичен маркер за предходното,

⁶ В някои класификации префиксите с чисто перфективираща роля, които означават завършеност на процеса, като *напиша, постройка*, се разглеждат в обособен клас (Маркова, 2011), а в други се отнасят към лексикалните (виж Лесева 2012). Освен това аспектиалната функция може да се разглежда като резултативна и/или като перфективираща, които не съвпадат задължително (Каха, Зикова, 2022).

като твърди, че позицията на надлексикалните е външна (лява), а тази на лексикалните е вътрешна (Слабакова, 2005). Като допълнителен маркер се разглежда възможността им за комбинирани или повторение (*попрепиша, преизбирам*), например: *Да живее българският избирател, който 12 години си ги преизбира и препреизбира, и дори препрепреизбира!* (<https://www.dnes.bg>).

Акцентуване на представките

В общия случай единичните глаголни представки в българския език не се акцентуват. На базата на аналогични наблюдения при други езици се предлага дефинирането им като *некохерентни* и „добавени“ (*adjoined*) към основата, без да влияят на ударението ù (Бой, 2010). Москал формулира предположението за тяхната „недоминантна“ роля по отношение на акцентуването (Москал, 2015, с. 263). Те се разглеждат в рамките на т.нар. *максимална* прозодична дума извън „вътрешната“ структура или „минималната“ дума, която обхваща корена и флексията (изразени по-году с *x*). В рамките на това разбиране структурата на префигурирания глагол *подпиша* се представя чрез схемата:

[*под*-[*x*]] V ↔ „отгоду“ V (*подпиша*)

Подобно представяне може да опише и множество deverбални съществителни, като *подписване, предписание, преписвач*. При тях префиксът не е акцентно маркиран и ударението на думата се диктува от акцентната характеристика на суфикса, определящ категориалния клас на думата. Това не се отнася за всички именни префикси, добавяни към имена и наречия. Някои от тях, които имат самостоятелно съществуващ аналог като предлог, не се акцентуват (*между'часие, без'крайност*). Други означават степен или отношение (*'сврѣху'силие, 'вѣззе'лен, 'преди'статѣчно*) и носят допълнително ударение (подобно на частиците *по-, най-*), без да „изтриват“ това на основата. Акцентуваните представки се обособяват като отделни прозодични думи, означавани схематично с индекса „_w“:

[*'сврѣх*]_w [*у'силие*]_w

Когато префиксите са повече от един (*препрочитам, препочитание*), първият (най-ляв) може да се реализира с допълнителна изявеност. Това не е задължително за полипрефиксацията, но в зависимост от фонетичните стойности, акцентната изявеност може да се оцени и като ВТУ (Пацева, под печат). Този резултат отразява и т.нар *начално усилване*, описано при различни езици от Патриша Кийтинг и гр. (Кийтинг, 2004).

Интересно е, че някои префикси могат да са частично прозодически обособени или изявени и когато са единични. Изследвания от последните години анализират специфични фонетични детайли (времетраене, VOT и гр.) при префикси и „псевдопрефикси“ и показват, че само първите маркират морфологичната граница с фонетични средства (Плаомакерс, 2010). Измерванията им доказват морфологичната декомпозиция при перцепцията на префигурани единици. При това прозодичната форма способства за разпознаването на морфологичната структура на производната дума.

Друг съществен аспект на взаимодействието между прозодия и морфология е усилването предимно на лексикалните префикси в речта. Това може да се интерпретира като систематично съответствие между семантичното и фонологичното ниво в конструкцията на Бой. То е свързано и с прагматични фактори като цел на общуването, отношения между говорещите и други.

За да проверим доколко възможността за допълнителна акцентна изявеност на представките зависи от типологичната им отнесеност (лексикални/надлексикални), проведехме пилотно изследване за измерване на основни фонетични показатели на реализацията на префигурани единици с различни типове представки. Основното предположение е, че прозодичната изявеност (на нивото на фонологичната форма в схемата на Бой) е обвързана със значението (виж също Даскалова, 2007).

В изследването участваха осем говорители (четирима мъже и четири жени), които изпълниха задачи за четене на

изречения с префигиранни единици в междинна позиция (по четири пъти). Записите и измерванията се реализираха с програмата Praat. Целта на изследването беше да се провери дали акцентната реализация на префиксите е различна при различните типове (лексикални/надлексикални) и брой в една единица (единични/комбинации). Процедурата следва насоките на Ван Хойфен за установяване на фонетичните ключове на ударението (Хойфен, 2018). Сегментира се гласната – носител на главното ударение и стойностите на времетраенето, измерено в милисекунди (ms), интензивността и средните стойности на F0 се сравняват с тези на префиксната гласна. За да се осигури съпоставимост, в материала на изследването се включват езикови единици с идентични гласни фонемни в префикса и в ударената сричка, например в глагола *премете* (в изречението *Той иска да премете двора*). Отчита се броят на сричките в думата и разстоянието между префикса и главното ударение.

Резултатите показват, че при единици, образувани с надлексикални префикси, стойностите на гласната – носител на ГЛУ, устойчиво надвишават тези на префиксната гласна. Таблица 2 илюстрира това наблюдение при глагола *насажда* в носещото изречение *Всяка година тя насажда цветя в двора*, произнесено от женски глас (124.5 ms > 104 ms, 68.7 dB > 62.2 dB, 123.6 Hz > 104.1 Hz). Процентното съотношение между измеренията на гласната в акцентувания корен (АК) и тези на префиксната гласна (ПР) при всички показатели надвишават единица.

<i>Насажда</i>	Времетраене ms	Интензивност dB	Основна честота F0 (средни стойности)
а-ПР	104 ms	62.2 dB	104.1 Hz
-а-АК	124.5 ms	68.7 dB	123.6 Hz
%АК / ПР	1.2% ms	1.1% dB	1.19% Hz

Таблица 2

Не се регистрира изявеност на гласната в типичния резултативен префикс *на-* по ключовите параметри на ударението. Стойностите на гласната в сричката – носител на ГЛУ устойчиво, превъзхождат тези на редуцираната гласна в префикса.

Единични представки с лексикално значение допускат допълнителна акцентна изявеност. Това се илюстрира със стойностите на същите параметри при три говорителки по отношение на префикса *от-* в *отучи* със значение на действие в обратна посока в изречението *Борис отучи Стефан от този навик*.

	<i>Отучи</i>	Времетраене	Интензивност	Основна честота F0 (средни стойности)
Говорител 1	o /y/ ПР	80 ms	67.9 dB	155.5 Hz
	y АК	65.6 ms	72.4 dB	154 Hz
	% АК/ПР	0.81%	1.07%	0.99%
Говорител 2	o /y/ ПР	57.3 ms	82.5 dB	171.2 Hz
	y АК	69.1 ms	80.0 dB	158.7 Hz
	% АК/ПР	1,2%	0,97	0,93
Говорител 3	o /y/ ПР	74.9 ms	76.1 dB	156 Hz
	y АК	67 ms	78.3 dB	241 Hz
	% АК/ПР	0,89	1,03	1,54

Таблица 3

При говорител 1 фонетичните стойности на редуцираната префиксна гласна *o-/y/* с лексикална функция превъзхождат тези на ударената гласна в корена по времетраене (80 ms > 65,6 ms). Средната величина на основната честота е почти идентична (155.5 Hz > 154 Hz), а гласната в акцентувания корен доминира по интензивност (72.4 dB > 67.9 dB). При говорител 2 ударената гласна доминира по времетраене и отстъпва по интензивност и основна честота. При говорител 3 времетраенето на началната префиксна гласна е по-голямо, но по

другите два показателя доминира ударената коренова гласна. Процентното съотношение между стойностите на гласната в акцентувания корен (АК) и тези на префиксната гласна (ПР) също варира при различните говорители.

Резултатът показва разколебаване на доминиращата изявеност на гласната, носител на ГЛУ, при префигурирани единици, образувани с лексикална представка, и частично усилване на стойностите на префиксната гласна. Тази тенденция е по-изявена при женските гласове в сравнение с мъжките.

Заклучение

В работата се обосновава предложението за обогатяване на фонологичното ниво на конструктивната схема с прозогична информация. При това (допълнителната) акцентна изявеност се обвързва със семантичната специфика на различните типове префикси, като се осъществява взаимодействието на отделните нива на *паралелната* архитектура.

Избраният подход е удачен по отношение на анализа на префигурираните единици поради това, че той е основан по-скоро на думата (word-based), отколкото на отделната морфема. Сред основните аргументи за това е съществуването на редица езикови единици, които се възприемат като префигурирани, без да представляват свързване на префикси с обособени корени. Например в съвременния български език не се идентифицира обособена коренна морфема **гър*, въпреки че тя съществува в глаголи като *прегърна*, *загърна*, *отгърна*, *обгърна*, *разгърна*. Това не е единичен случай, при който значението на префигурирания глагол не може да се представи ясно като свързване на това на префикса и корена:

*ем: *приема*, *заема*, *поема*, *наема*;

*ляз: *вляза*, *изляза*, *сляза*.

В съвременното състояние на езика тези единици трудно могат да се анализират в рамките на т.нар. *конкатенативен* подход. Може да се приеме, че те се съхраняват като

цялости в менталния лексикон и в такъв смисъл е удачно представянето им като конструкция с предвидими прозодични специфики.

Макар че префиксите не са хомогенна група по отношение на акцентуването, при тях могат да се очертаят определени тенденции. Глаголните представки са предимно некохерентни и се добавят към „вътрешната структура“. Когато изпълняват надлексикална функция, обикновено не са изявени в акцентно отношение. Поведението им е близко до това на функционалните единици, които по-често се реализират като клитики без самостоятелно акцентуване. Те не влияят на ударението на основата, не могат да го „изтрият“ или преместят, но в определени случаи, когато изразяват конкретно лексикално значение, могат да се реализират с допълнителна изявеност. Представките могат да поемат ударение, като се свържат със самостоятелно съществуващо име, или да се усилят в рамките на префигираните глаголи. Прозодичните и акцентни вариации в реализацията на префиксите имат място във формализацията на структурата на думата, доколкото те са важен аспект на формата и имат роля при пораждането и перцепцията на езиковите единици.

Библиография

Абъркромби (1991): Abercrombie, D. *Fifty Years in Phonetics*. Edinburgh University Press.

Аврамова, Ц. (2013): *Словообразователни тенденции при съществителните имена в българския и чешкия език в края на XX век*. София: Херон Прес.

Андрейчин, Л. (1944). *Основна българска граматика*. София: Наука и изкуство.

Асенова, П. (1983). Предлог. *Грамматика на съвременния български книжовен език*. Т. 2. София: БАН.

Атанасова, А. (2015). Системни отношения при производните префигирани глаголи. *Български език*, 2, 76-82.

Богомолец (2021): Bogomolets, K. Morphology-phonology interplay in lexical stress assignment: Ichishkiin Si-nwit. *Acta Linguistica Academica*, March 2021, Auckland Uni.

Бої (2010): Booij, G. *Construction morphology*. Oxford: Oxford University Press.

Бої (2018): Booij, G. The Construction of Words: Introduction and Overview. *The Construction of Words. Studies in Morphology*, vol 4. Booij, G. (ed.) Cham: Springer.

Георгиева, Цв. (2013). *Иновационни процеси в българската именна префиксация*. София: Авангард Прима.

Грибанова (2015): Griбанова, V. Exponence and morphosyntactically triggered phonological processes in the Russian verbal complex. *Journal of Linguistics* 51(3), 519-561.

Даскалова, Д. (2007). *Акцент и семантика*. Шумен: УИ „Епископ К. Преславски“.

Докудил (1962): Dokulil, M. *Tvoreni slov v ceštine*. Praha: ČAV.

Иванова, К. (1983). *Образуване на глаголи чрез представки. Граматика на съвременния български книжовен език*. Т. 2. София: БАН.

Инкелас (2014): Inkelas, S. The Interplay of Morphology and Phonology. *Oxford Surveys in Syntax and Morphology* 8. Oxford University Press.

Истраткова (2004): Istratkova V. On multiple prefixation in Bulgarian. *Nordlyd* 32.2, Special issue on Slavic prefixes. Tromsø: CASTL, 301-321.

Каха, Зукова (2022): Čaha, P., Ziková, M. Prefixes in Czech zero-derived nominalizations and verbs. *Nominalizations and Participles in Czech and beyond*. München: Lincom. 3-61.

Куйтунг (2004): Keating, P. et al. Domain-initial articulatory strengthening in four languages. *Papers in Laboratory Phonology VI: Phonetic interpretation*. Cambridge: CUP, 145-163.

Леков, И. (1958). *Общност и многообразие в граматическия строй на славянските езици*. София: БАН.

Лесева, С. (2012). *Лексикална семантика и синтактично изразяване на аргументите при префигурирани глаголи*.

Дисертация за придобиване на научната и образователна степен „доктор“.

Маркова (2011): Markova, A. On the nature of Bulgarian prefixes: Ordering and modification in multiple prefixation. *Word Structure*, October 2011, vol. 4, No. 2, 244-271.

Москал (2015): Moskal, B. *Domains on the Border: Between Morphology and Phonology. Doctoral Dissertations*. 892. <https://opencommons.uconn.edu/dissertations/892>

Панчева (2007): Pantcheva, M. Bulgarian Spatial Prefixes and Event Structure, *Nordlyd*, V. 34, 2.

Плаомакерс (2010): Pluymaekers, M., et al. Morphological effects on fine phonetic detail: The case of Dutch-igheid. *Laboratory phonology* 10, 511-531.

Рагева, В. (2007). *В света на думите*. София: УИ „Св. Климент Охридски“.

Ревитиаду (1999): Revithiadou, A. *Headmost Accent Wins: Head Dominance and Ideal Prosodic Form in Lexical Accent Systems*. HIL/LOT Dissertation, 15. The Hague.

Романова (2004): Romanova, E. Superlexical vs. lexical prefixes. *Nordlyd, Tromsø working papers on language and linguistics*. 32.2: Special issue on Slavic prefixes. Tromsø: University of Tromsø, 255-278.

Свенониус (2012): Svenonius, P. Russian Prefixes are Phrasal. *Peter Lang Publishing Group* (20), 526-537.

Слабакова (2005): Slabakova, R. Perfective prefixes: what they are, what flavors they come in, and how they are acquired? *Formal Approaches to Slavic Linguistics* 13, 324-341.

Стоянов, Ст. (1983). Словообразуване. *Граматика на съвременния български книжовен език*. Т. 2. София: БАН.

Тилков, Д., Бояджиев, Т. (1978). *Ударението в българския книжовен език*. София: Народна просвета.

Тилков, Д., Бояджиев, Т. (2013). *Българска фонетика*. София: УИ „Св. Климент Охридски“.

Хойфен (2018): Heuven V. van. Acoustic Correlates and Perceptual Cues of Word and Sentence Stress: Towards A